

5HD404

**Hospodářský, sociální a politický vývoj ČSR, mezinárodně-ekonomické
a mezinárodně-politické vztahy ve 20. letech.**

Technická a technologická úroveň Československa

Ing. Zimmerler (prezident MAP), 9. dubna 1927, „Racionalizace v československém průmyslu“

„Jestliže přehlédneme jen německou literaturu odbornou, musíme se obdivovati, ano měla by nás pojmouti přímo hrůza z této ohromné vědecké práce, v níž (i to je co říci) Německo v některých směrech již předhonilo Spojené státy severoamerické. Ale i Rakousko a Polsko, země těžce bojující, vykazují, díky čilosti kruhů průmyslových a hlavně inženýrských, výsledky organizační, s nimiž my nemůžeme se ani rovnati.

V těchto zemích utvořeny jsou dávno inženýrské, tedy neustranné organizace těšící se plné podpoře výrobních kruhů, které pracují intensivně a vydávají mnohé publikace. Vedení mají tedy kruhy vědecké a podpoří je průmysl.

Ale naše školy vysoké, ač v nich pracují úromě profesori i posluchači,

Příliš se obírají konstrukcí a vědami, ale nehledí zároveň dosti na potřeby života a proudy, které světem vanou (rentabilita, sociální měry, obchod atd.).

A proto na velikou obecnou škodu nehrají školy ty vedoucí úlohu, jako jest to jinde. Bylo by lépe, i kdyby učily v konstrukci méně, ale hleděly se státi hlasateli nových myšlenek, aby posluchači poznali, nejen jak zacházeti s hmotou, ale co žádá života tak, abychom udrželi krok se sousedy.

Sám pan president republiky při návštěvě v Masarykově Akademii Práce poukázal úzkostlivost a zaostalost našeho nazírání podnikání a doporučoval šíření amerického ducha odvahy. Dle jeho rady uspořádali jsme v minulých dnech cyklus přednášek „O americkém duchu v technické práci“, který ukázal, že mládež jest vědychtivá. Na technice se o racionalisaci zvláště nevykládá a Masarykova Akademie Práce snaží se teprve docílit, aby se tak stalo.

A tímto způsobem úmorným jde to u nás i v technické praxi. Nepokládám

Se nikterak za dokonalého odborníka v průmyslu, jsem jen inženýr, který pozoruje věci kolem sebe a přemýšlí, zda a kde by mohl prospěti.

Jsem prost veškeré ambice, nemám z této práce zisku, spíše nepřízeň a škodu. Ale musím dle pravdy s jistým zármutkem konstatovati fakt, že naše české kruhy výrobní nejsou daleko tak čilými jako naši soupeři v cizině a že požadavky doby u nich uplatňují se zvláště těžko.

Jest to pochopitelné, když přece vidíme, jak i naši krajané Němci v (RČS) měli dávno propagační přednášky pro své úřednictvo i vedoucí závodů o racionalisaci. U nás uplatňují se snahy hlavně v podnicích kovodělných měrou chvalitebnou. Jsou to závody: Vítkovice, Škodovka,

Poldovka, Breitfeld, Českomoravská a Křižík. U jiných našich závodů a organizací odborných mimo Masarykovy Akademie Práce není znatelného většího ruchu v otázce zhospodárnění práce, kterou sousedí se pilně obírají. Máme zde jen velmi skromné počátky. Teprve loni po dvouleté námaze podařilo se Masarykově Akademii Práce zřídití Československé komité pro vědeckou práci (ČSKO), které ale založeno je stavovsky, ne technicky, a složeno je tak, že poskytuje málo naděje, že by práci podněcovalo a rozšiřovalo, ano jest obava, že ji bude spíše tříštiti. Bojím se, aby nebylo novou brzdou, protože cítíme, otevřeně řečeno, jistou zcela neodůvodněnou animositu proti Masarykově Akademii Práce, která přece chce to nejlepší, ale nemůže se dáti ovládati jinými i osobními ohledy, jsouc jinak vždy do krajní míry

ústupná a benevolentní.

Když Masarykova Akademie Práce obrátí se na některou skupinu technické práce s podnětem racionalisace, narazí vždy jakoby na zeď. Metody jsou pak dvojí: buď se věc odmítne co nepotřebná neb nemožná (pivovarství, lihovarství, hornictví), neb, a to je horší, vysloví se naoko ochota, ale potají se brzdí a při naléhání dělají se formelní překážky až malicherné, v nichž my zcela zřetelně vidíme neupřímnost a odpor.

A tu věru nutno míti veliký úděl trpělivosti „tlusté kůže“, aby se neznechutila práce celá. Namítá se, že jsou prý u nás svízelné doby, ty jsou ale v cizině ještě horší, a právě proto se musí šetřiti a racionalisovati tím činnější. Nemohou prý odkrýti závodní tajemství a bojí se prý konkurentů,

fisku i daní.

V cizině těch strachů nemají, protože vědí, že proti svízelným dnešní doby tak velikým musí nezbytně nastati společná práce k záchraně každého odvětví práce, a že tu přestávají tzv. tajemství, beztoho malé ceny.

Odvolávají se též, že dovoz strojů do ČSR čítá mnoho milionů a že tedy industrie upravila svá strojní zařízení. Kdyby to i byla pravda. Bylo nahrazeno jen to, co válkou zchátralo, jest to chvalitebné, ale nejde zde jen o vhodné zařízení, nýbrž o zamezení plýtvání v pohonu a o pořádek a soustavnost v práci i vedení. Jak vypadá skutečnost, vidíme denně z bědného volání o pomoc, a cituji zde jen namátkou článku v Prager Tagblattu ze dne 19. března tohoto roku o sklářství a ze dne 27. března toho roku o naší chloubě, průmyslu porculánovém a sklářském, které jsou před záhubou a shledávají jedinou pomoc v racionalisaci, na kterou prý nemají peněz (které dle úsudku našeho znalce vysáli říšskoněmečtí majitelé závodů těch v RCS). Toť následky

starých hříchů, pohodlnosti a neprozíravosti.

Jest to velmi smutné, nenajde-li se nikdo u nás, který by zlomil odpor a brzdění a domohl k soustavné společenské práci pro pokrok. Snad by to šlo lépe s našimi Němci společně než s našimi krajany samými. Ale stává nebezpečí že potom teprve zatlačí němečtí krajané ten tzv. náš „český průmysl“ svou agilností, neboť Němci mají energii a silné osobnosti.

Že věc záleží jen v zaostalosti nynějšího vedení celé organizace odborné, patrně jest z toho, že naše zemědělství vykazuje i ve vědě a praxi pokroky, které velmi čestně obstojí oproti cizině. Masarykova Akademie Práce zřídila ústav pro ekonomisaci práce v zemědělství, vedením profesora Dr. V. Brdlíka. Ukazuje se, co dovedou osobnosti různé, energické a věci znalé.

Co dovede cílevědomá práce inženýrská, prostá řevnivost osobní, ukázal u nás průmysl cukrovarnický a jeho ústav výzkumný. Víte zajisté sám, vzácný pane, co znamenal pro spásu českého národa v dobách našich.

Tak by ti mělo být všude.

Práce Masarykovy Akademie Práce směřující k nápravě jest ovšem v těchto poměrech neuvěřitelně těžká a jest div, že se přec docílily jisté úspěchy. Na podnět samého pana presidenta docílila ustavení Ústavu pro hospodárné využití paliv, bohužel stal se proti našim návrhům státním, nemá valných výsledků a teprve nyní se jedná o změnu dle našeho návrhu, aby byl veden nestrannými vědátory a průmyslem, nejen vlivem úředníků státních.

Zásluhou Masarykovy Akademie Práce vznikla Československá normalizační společnost, v níž průmysl kovodělný a elektrotechnický velmi záslužně pracuje, Jest ti naše hlavní dílo racionalizační.

Masarykova Akademie Práce obstarává normalisaci v stavebnictví, kde ovšem menší závody nechtějí nic věnovati a celou práci vydržíje Masarykova Akademie Práce jen penízem 12 000 Kč a vše ostatní vyžebati musí u odborníků zadarmo. Zde přinášejí inženýři naši velké oběti na čase a práci úplně zdarma.

V textilu po dlouhé práci ujali se továrníci věci nyní sami, ale museli jsme vydati propagační spis o výsledcích belgického a rumunského textilu na svůj vlastní náklad. Tak bohatý průmysl nesebral ani 5 000 Kč mezi sebou. Teprve dnes pomalu dávají textilníci jisté příspěvky k dispozici. Dělnictvo přijímá věc rádo, což jest obdivuhodné. V dřevobráběcích věcech narazili jsme na odpor Svazu pilařů, odboru Ústředního svazu československých průmyslníků. Bojí se o svá tajemství. Zato státní správa lesní věci se velmi ojala a zaslouží všechnu chválu.

Na výzkum páry o vysokém tlaku věnovala Masarykova Akademie Práce přes 70 000 Kč, jen aby se na věci pracovalo v závodech světové pověsti a bohatství – ve Vítkovicích.

Masarykova Akademie Práce bojuje úporně o snížení importu obilí a mouk, lepším využitím našich obilnin. Velcí mlynáři jsou pro to, malí proti a

jsou až na osoby v polemice.

Záslužnou práci provádí Československá keramická společnost vzniklá zásluhou znalců Masarykovy Akademie Práce, zvláště Dr. Ing. Bárty, ale jak viděti, nestačí k záchraně industrie porculánové.

To vše jsou, jak viděti, počátky, ale jen ojedinělé, různé dle toho, kde se našel pracovník a kde se odpor méně uplatnil.

Ale není tu onoho obecného rozmachu, soustavného a společného postupu, jakého jest třeba. Dělá se něco, aby se dělalo.

Snad to leží částečně i v tom, že neproniká dosti známost o výsledcích a pracích v cizině. Zrušili jsme totiž technické attaché (zemědělství a sociální práci zůstali) pod názorem, že bude lépe posílati na kratší studijní cesty

odborníky občas do ciziny. Náš názor, že musíme mít aspoň v Německu, USA i Francii trvalého pozorovatele – inženýra, který dovede zavčas zpozorovat novinky a zavčas upozornit, že jen takový může nabýti časem styků a známostí, bez kterých cesta experta nemůže mít zdar, protože cizímu prostě věci neukáží neb tají falešné informace, nic neplatil ani v ministerstvu zahraničních věcí, ani v ministerstvu veřejných prací (Dr. Kovářík) a položka ta jest jen předmětem úspor. Němci posílají do věta též experty, ale ti skutečně podávají zprávy obšírné a znamenití tisku, u nás takoví experti neb studijní komise projedou, ale nesdělí nic, snad to nedovedou (výjimky chvalné jsou zde kol. Ing. Stan. Špaček a jiní). A tak jest postup našemu obecenstvu – i odbornému – asi málo znám a tajemstvím.

Vždyť my ani nevíme dosti o vlastní výrobě, ač tato znalost musí býti základem způsobu nápravy.

Není to vina našeho výborného statistického úřadu, ale vina odborných kruhů samotných. Žaloval na to doc. Dr. Basch z Národní banky v našem cyklu přednášek dne 26. března tr., mluvě „o předpovídání konjunktury hospodářské“, vině výslovně průmysl a banky z „nepochopení a zaostalosti“. „Nevíme včas, ani kolik železa se u nás vyrábí. V přehledech o světové výrobě, které vydává Svaz národů, paráduje obyčejně ČSR prázdným místem, Tají se i takové věci jako výše mezd.“

Ovšem ve státní správě, která má jíti příkladem napřed, je to stejně smutné. Mnoho se o úpravě a zjednodušení mluví, až do omrzení, ale není nic viděti. Chvalou výminku tvoří racionalizační práce našich inženýrů u železnic, kteří jsou vskutku bílými vranami.

Soudíme, že se neděje nic podstatného. Máme v naší Komisi pro úpravu veřejní služby v Masarykově Akademii Práce příklad: úředník jistého resortu, kupodivu pokrokový, podal až do podrobnosti propracovaný návrh, jak zameziti defraudaci a zjednodušiti práci přijímání peněz. Byl dříve ministerstvem odmítnut a obrátil se na nás. Požádali jsme ministerstvo o vyslání odborníka k posouzení a ten nám, několika sekčním šéfům (aktivním i pensionovaným), vykládal příčiny zamítnutí tak očividně malicherným způsobem, že nám bylo velmi zatěžko udržeti společenský takt a naplnilo nás to hrůzou.

Názor, že tu pomůže komise poslanců, praktiků z průmyslu a zemědělství, jest po našem soudu mylná, protože neznají věc a míchatí budou do ní politiku. V Holandsku to vyzkoušeli, vzali experta cizího, organisátora (kvůli čerstvému duchu a myšlení), k tomu vzali úředníka toho

odboru (aby experta nesabotoval) a k tomu by se měl vzít další neodvislý úředník-znalec (kupř. pensionovaný, a tudíž neodvislý úředník), a ti by měli potom podat návrhy.

Ale veškeré návrhy – i z vážných korporací – slavné úřady přecházejí trapným mlčením, ač každý občan má právo na odpověď. Udusí se poslední zbytek obětavosti a zájmu osob, které pracují nezištně a jichž jedinou odměnou jest ignorování se strany úřadů, jako by Česká akademie věd a umění a neb Masarykova Akademie Práce, Inženýrská komora, Spolek československých inženýrů neb Konfederace duševních pracovníků byly spolky pouze zábavnými. Či snad jest věc úpravy služeb veřejných jen politikum?

Zkrátka jest nejvyšší čas, aby odstraněny byly všechny osobní nechutě a animosity stojící v cestě věci, aby vyplněna byla lenost a letargie

Neomluvitelná, spoléhající jen na stát a konající práci jen naoko. Ale i státní správa nemusí jen slibovati, musí jíti příkladem napřed.

Co tedy dělat, nechceme-li věc nechat běžet, jak chce? Vybrati a svolati všechny hlavy, které chtějí a dovedou pracovati, přičemž ovšem nesmějí míti přednost ti, kteří honosí se jen „slavným“ jménem neb mocným postavením a ničím více. Potřebujeme pracovníky, a ne representanty. Těm nutno dáti prostředky hlavně finanční, které jednak jsou roztroušeny v různých rozpočtech resortů a jsou častí nejvhodnějším předmětem škrtů, neb propadají, ač mají býti věnovány pokroku a výzkumu. Jistě by se našel zdroj příjmů, jako se našel pro sociální opatření v poplatku uhelním, i pro tuto věc stejné důležitosti.

Těm hlavám musela by se dáti plná moc vyšetřovati stav naší práce výrobní všeho druhu i správy veřejné, ovšem pod zárukou proti zneužití

A pod ochranou autority úřadů. Uložiti těmto hlavám, aby na základě tohoto šetření postavily nejdříve všeobecný plán hospodářský pro veřejnou správu i národní hospodářství československé (neboť jinak nepřestane bezhlavé plýtvání přirozené bezplánovitosti vlivem stranické politiky) a potom sestavili plán, jak postupovati v racionalisaci jednotlivých oborů práce, který by vláda přivedla k provedení buď dobrovolnou, neb jejím vlivem dosaženou dohodou s příslušnými kruhy, Toť v hlavních rysech postup nápravy.

Masarykova Akademie Práce by jistě ochotně spolupracovala, zvláště bude-li jista, že má vyšší ochranu oproti útokům.“

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

